

Şəhriyarın “Bakı miniatürləri” necə yaranmışdı?

İnsafən, Şəhriyar yaradıcılığı Arazın bu tayında zaman-zaman qədərincə tanınılıb. Sovet zamanında şeirləri, poemaları Bakıda işıq üzü görüb. 1979-cu il İran inqilabından 1985-ci il sovet yenidən qurmasına doğru Quzey Azərbaycanda Şəhriyar şəxsiyyətinə və yaradıcılığına maraq görünməmiş dərəcədə artdı.

dedi: “Bu yaxınlarda İrana gedəcəm, sən gəl Şəhriyarın əsərlərinə miniatürlər çək”. Mən də “Heydərbabaya salam” poemasına 60-a yaxın miniatür işlədim. O, gözəl xəttat idi. Mən çəkdiyim miniatürlərə uyğun olaraq sözlər yazdı. İndinin özündə də Şəhriyara heç kəs müraciət etməyib. O, eynən Füzulinin aqibətini yaşayıb. Nizaminin, Xətəinin əsərlərinə miniatür çəkilib, amma Füzuli qalib kənarda...

– Deyəsən, siz Füzulinin də əsərlərinə miniatürlər çəkmişiniz?

– Mən bütün klassiklərə miniatür çəkmişəm. Ədəbiyyatımızda Qətran Təbrizi, Dədə Qorquddan belə Əlağa Vahidə qədər hamısına miniatür çəkmişəm. Biz Qulamhüseyn müəllimlə Şəhriyarın miniatürlərini yaratdıq. Sonra o çıxdı getdi Təbrizə...

– Şəhriyarın portreti necə yaranmışdı?

– Beqdeli mənə dedi ki, “Şəhriyarın portretini çək, mən onu aparım”. Dedim

ki, baş üstə. Şəhriyarın portretini işlədim. Düzdü, onun fotosuna baxdım, amma kompozisiya mənə məxsus idi. Dağlar, yaşıllıqlar və s. Mənzərələri də portretə əlavə etdim. Bəydili portreti Təbrizə aparanda mən onu yola saldım. Bizə imkan vermirdilər. Portreti keçirmək olmazdı. Bir yəhudi arvadın naxışlı çərçivə almışdıq. Çox qədim və möhtəşəm çərçivə idi. Dedilər ki, yox buna icazə vermək olmaz. Nəhayət, Beqdeli bir siyasət işlətdi. Yalandan dedi: “Bu mənim atamın portretidir, qoymaram ki, burda qalsın”.

O vaxtlar da ara qarışmışdı. Portretin kimə məxsusluğunu tanımadılar. Dedilər ki, yaxşı apar, amma bu çərçivəni qorparmalısınız, Nikolay dövründən qalıb. Nə isə çərçivəni çıxartdıq. Dünya miqyasında bir qanun var ki, bir sənət əsərini başqa ölkəyə aparmaq olmaz. Gərəkdir xüsusi komissiyada onun sənət dəyəri heçə endirilsin ki, həmin əsəri başqa yerə aparmaq olsun. Amma biz istəyirdik ki, Şəhriyar bu portreti görsün.

– Şəhriyar o portretini görə bilmişdimi?

–1990-cı ildə Tehranda Beqdelinin “Şəhriyarla görüş” adlı kitabı çıxmışdı. Bu kitabda o yazırdı: “Mən ilk dəfə Şəhriyarın görüşünə çıxanda eyvanda durmuşdu. Yaxınına gəldim. İstədim ayağından öpəm, imkan vermədi, əlindən öpməyə çalışdım, yenə imkan vermədi, məni tanıyırdı. Məni görəndə ağladı. Dedim ki, ay ustad, sənənin Bakıdan bir portretini gətirmişəm. Orda Fəxrəddin adında bir neqqaş var, o sənənin portretini çəkib. Dedi hardadı portret? Dedim, aşağıda maşındadır. Tez düşdüm gətirdim. Çox şadlandı, kövrəldi də”.

On dan sonra Beqdeli Bakıya gələndə

mən onun əsərlərinə çəkilmiş miniatürləri də verdim ki, Şəhriyara aparsın. Şəhriyar deyib ki, “Fəxrəddin bizim qardaşımızdır. Mən onun boynunu qucaqlayıb əllərinədən öpürəm”. Portret bu taydan o taya aparılan gözəl bir erməğan oldu.

Sonradan Təbrizdə mənim Şəhriyara aid bir kitabım da çıxdı. 15 miniatürüm də o kitabda var. Mən də sevindim ki, axır ki orda da mənim kitabım çıxdı. Kitabda Şəhriyarın mənə dediği sözlər də yazılmışdı.

–Nə yazılmışdı ?

–Yazılmışdı: “Əllərinə qurban olum, nə gözəl şəkillərdir. Məni indiyə qədər heç kəs saymayıb. Adımı belə tutmayıblar. O taylı qardaşımın göndərdiyi şəkil mənim üçün ən dəyərli hədiyyədir”.

–Telefon danışıqlarınız da olubmuş

– Bir gün həmin Beqdeliyə dedim ki, Şəhriyarın telefon nömrəsini mənə versin. Təbriz, Məqsudiyə küçəsi, 38 nömrəli evdə yaşayırdı. Zəng vurdum, əvvəlcə oğlu götürdü, sonra ustadın özünə verdi. Dedim ki, ustad mənəm, Bakıdan sənənin portretini çəkən Fəxrəddin. O bunu eşidib çox kövrəldi. Onunla əlaqə quran ilk sənətçi mən olmuşam. Mən onunla danışanda nə Bəxtiyar Vahabzadə, nə də Süleyman Rüstəm onun səsinə eşitmişdi.

–Həmin danışıqdan yadınızda nə qalıb?

–Demişdi: “Fəxrəddin sənənin əllərinə qurban olum”. Cavab verirdim ki, ustad elə demə, mən sənə qurban olum. Vəziyyəti çox ağır idi. Həyat yoldaşı da çox pis halda idi. Şəhriyar mənə demişdi ki, ay Fəxrəddin, kaş mən öləydim onun yerinə. Bu qoca vaxtımda nə beləyə düşərmişəm. Mən ona təsəlli verməyə çalışırdım.

Çox vaxt ikimiz də kövrəlirdik.

Atam yaşında kişi idi, onunla danışanda, elə bil, atamla danışırıdım. Deyirdim ki, ustad, hər şey yaxşı olacaq belə deməyin, biz sizin yolunuzu gözləyirik. Hətta arzumuz var ki, sizi təyyarə limanından şəhərə qədər çiyinlərimizdə götürək”. Amma onun gəlməyinə imkan vermədilər.

–Şəhriyarla bağlı daha nələr etmişiniz?

–Seçilmiş əsərlərini buraxmışam. Mənim xeyli miniatürlərim də o əsərlərin içində var.

Elmin NURİ”

**Çapa hazırladı:
T. RÜSTƏMLİ, “Xalq qəzeti”**